

Osobine duhovnih pratilaca Bogu posvećenih žena

Analiza istraživanja o duhovnoj pratnji posvećenih žena u Sloveniji

Ivan Platovnjak*

Sažetak

U članku autor analizira rezultate osamdeset ispunjenih anketa o duhovnome praćenju posvećenih žena. Na anketu je odgovorilo više od polovine svih posvećenih žena u Sloveniji koje imaju duhovnu pratnju, zato su rezultati reprezentativni i vrijedni pozornosti, kako u Sloveniji tako i drugdje. Analiza je potvrdila pretpostavku da se u bitnom ispunjavaju smjernice crkvenih dokumenata što se tiče osobina koje bi trebali imati duhovni pratioci. Posvećene žene pri izboru duhovnoga pratioca posebno vode računa o osobinama kao što su: prožetost Bogom, ljudska i duhovna zrelost i vjerodostojnost te usmjerenost na cjelovitost osobe. Pokazala se potreba za boljim vrednovanjem duhovnoga praćenja posvećene žene, kao i za odgovornom i temeljitom pripremom za to poslanje, kako duhovnika — redovnika tako i posvećenih žena koje prate druge posvećene žene.

Ključne riječi: duhovno praćenje (vodstvo); duhovno praćenje posvećenih žena; osobine duhovnoga pratioca, praćenje poglavarice; posvećena žena; posvećeni život; stalni ispovjednik; duhovni pratilac

1. Okvir istraživanja

Opći cilj istraživanja o duhovnome praćenju posvećenih žena (ženskih osoba) u Sloveniji bio je objašnjen na samome početku istraživanja: »S ovom anketom želio sam ustanoviti kako je uređeno duhovno praćenje u ženskim redovničkim kongregacijama ili u drugim oblicima posvećenoga života u Sloveniji i kakvo je gledište slovenskih posvećenih žena o toj vrsti osobne duhovne pomoći.«¹

Anketa, koja je odata u ožujku 2007. godine, bila je prilično opširna. Sadržavala je trideset i sedam pitanja. Do sada smo je analizirali sa stanovišta tko je

* Doc. dr. sc. Ivan Platovnjak, Teološki fakultet Sveučilišta u Ljubljani. Adresa: Teološka fakulteta Poljanska 4, 1000 Ljubljana, Slovenija. E-pošta: ivan.platovnjak@rkc.si

1 Anketa — duhovno praćenje Bogu posvećenih žena 2007. (sastavio Ivan Platovnjak)

duhovni pratilac posvećenih žena.² U ovome članku posvetit ćemo se analizi podataka koji nam mogu osvijetliti koje su im to osobine duhovnih pratilaca važne.

Najprije ćemo pokušati prikazati nauk crkvenoga učenja o tome kakve bi osobine trebao imati 'duhovni pratilac posvećenih žena'.³ Crkveni dokumenti koji govore o duhovnome praćenju najčešće se istodobno obraćaju svim osobama posvećenoga života, osim u nekim slučajevima koji su više specifični za posvećene žene i njihove ustanove. Pretpostavljamo da su smjernice crkvenih dokumenata, napose što se tiče njihovih osobina, zaista poštovane kod duhovnoga praćenja posvećenih žena u Sloveniji.

Koliko je ta pretpostavka doista utemeljena, vidjet ćemo u analizi odgovora na pitanja. U zaključku članka pokušat ćemo prikazati osnovne spoznaje ovoga istraživanja i moguće smjernice za plodonosnije duhovno praćenje Bogu posvećenih žena.

2. Osobine duhovnoga pratioca posvećenih osoba u svjetlu crkvenih dokumenata

Kongregacija za ustanove posvećenoga života i udruženja apostolskoga života u svojim je dokumentima nekoliko puta posvetila pozornost odgojiteljima i duhovnim pratiocima posvećenih osoba. Kako duhovni pratioci spadaju među odgojitelje, u opisu osobina koje bi odgojitelji trebali imati vidimo i osobine pratilaca. Dokument *Dimensione contemplativa della vita religiosa*⁴ naglašava da bi odgojitelji trebali imati:

ljudsku sposobnost intuicije i prihvaćanja, zrelo iskustvo odnosa s Bogom kroz molitvu, mudrost koja izvire iz pažljiva i dugotrajna slušanja Božje riječi, ljubav prema liturgiji i razumijevanje njezine uloge u duhovnome i crkvenom odgoju, potrebno poznavanje kulture, raspolaganje vremenom i sklonost za osobnu pomoć pojedinačnim kandidatima a ne samo za grupni rad.⁵

Dokument *Potissimum institutioni*⁶ deset godina kasnije ponovno potvrđuje nužnost tih osobina. Dodaje još dvije koje smatra bitnima: dobro poznavanje ka-

2 Analiza istraživanja s naslovom »Duhovni pratilac posvećenih žena: analiza istraživanja o duhovnome praćenju posvećenih žena u Sloveniji« objavljena je u: *Bogoslovni vestnik* 68, 2008, br. 4, 479–495.

3 Iako smo u anketi upotrebljavali uobičajeni izraz »duhovni pratilac«, time ne mislimo samo na muške pratiocice nego i na ženske, što će povremeno biti izričito rečeno. Upotrebljavat ćemo izraz »duhovno praćenje« umjesto »duhovno vodstvo«, jer se taj izraz više upotrebljava i olakšava pravilno razumijevanje duhovnoga vođenja (usp. Ivan Platovnjak, »Spiritual fatherhood, direction and accompaniment — exclusionary or supplementary terms?«, u: *Bogoslovni vestnik* 68, 2008, br. 1, str. 27–43).

4 Kongregacija za ustanove posvećenoga života i udruženja apostolskoga života, *Dimensione contemplativa della vita religiosa*, 12. kolovoza 1980, u: *Enchiridion Vaticanum (=EV)* 7/505–537.

5 Isto, br. 20.

6 Kongregacija za ustanove posvećenoga života i zajednice apostolskoga života, *Potissimum institutioni*, 2. veljače 1990, u: *Acta Apostolicae Sedis (=AAS)* 81, 1990, str. 470–532.

toličkoga nauka o vjeri i moralu⁷ i sposobnost za suradnju u organizacijskoj zajednici.⁸

Osim tih općih karakteristika svakoga odgojitelja duhovni pratilac trebao bi imati i neke druge odlike koje su neophodne u njegovu poslanju. Trebao bi dobro poznavati i poštivati duhovnost i poslanje ustanove posvećenoga života ili zajednice apostolskoga života kojoj pripada posvećena osoba.⁹ Isto tako trebao bi biti sposoban duhovno razlučivati, pratiti osobe na razini na kojoj se u vrijeme praćenja nalaze, voditi korisnu učenju, odgajati u molitvenome životu i osposobljavati za vrednovanje prijedena puta.¹⁰

Ako analiziramo i druge crkvene dokumente koji govore o duhovnome pratio-cu, uočavamo da se jače ističu ove osobine: mudrost, osobno iskustvo, osobni odnos s Bogom i znanje. Dokumenti Drugoga vatikanskog koncila¹¹ i Ivana Pavla II¹² naglašavaju da je za duhovno praćenje neophodna mudrost. Ivan Pavao II, oslanjajući se na sv. Tomu Akvinskoga, ističe da prirodene kreposti savjetovanja i mudrosti moraju biti produbljene i ojačane nadnaravnim darom »savjeta i mudrosti«, darom Duha Svetoga. To čini čovjeka spremnijim za poticaje Duha, sposobnijim za oslušivanje njegovih savjeta, i pripravlja ga za dobroga savjetnika.¹³ Mudrost je povezana s razboritošću¹⁴, a ona je »sposobnost za razlučivanje, kao i za: razumnost, uvidavnost, suzdržanost (diskretnost)«. ¹⁵ Mudrost, koja uključuje i sposobnost duhovnoga razlučivanja, pomaže duhovnome pratio-cu u prepoznavanju djelovanja Duha Svetoga u osobi koju prati i vodi Gospodinovim putem u skladu s njezinim ljudskim i duhovnim mogućnostima.¹⁶

7 Usp. isto, br. 31.

8 Usp. isto, br. 32.

9 Usp. Kongregacija za ustanove posvećenoga života i zajednice apostolskoga života, *La vita fraterna in comunità (Bratski život)*, 2. veljače 1994, br. 36; Kongregacija za ustanove posvećenoga života i zajednice apostolskoga života, *Dimensione contemplativa della vita religiosa*, br. 21.

10 Usp. Kongregacija za ustanove posvećenoga života i zajednice apostolskoga života, *Elementi essenziali*, br. 31. svibnja 1983, u: *EV* 9/193–296, br. 47; Kongregacija za ustanove posvećenoga života i zajednice apostolskoga života, *Potissimum institutioni*, br. 71; Kongregacija za ustanove posvećenoga života i zajednice apostolskoga života, *La vita fraterna in comunità*, br. 36.

11 »Zbog toga je savjesno i mudro duhovno vodstvo izuzetno korisno.« (PO 11)

12 »Čuvajući razliku unutarnjega i vanjskoga područja (forum internum et forum externum), uputna sloboda izbora ispovjednika, te mudrost i diskretnost koje se spajaju u duhovniku...« potrebni su za službu duhovnoga vodstva (Ivan Pavao II, *Dat ću vam pastire (Pastores dabo vobis)*, Nadbiskupski duhovni stol — Glas Koncila, Zagreb 1992, br. 66); »Za učinkovito izvršavanje takve službe ispovjednik obavezno mora imati ljudske odlike kao što su mudrost, obzirnost, dar razlučivanja i s krotkošću i dobrotom ublaženu odlučnost.« (Ivan Pavao II, *Riconciliatio et paenitentia*, 2. prosinca 1984, u: *AAS* 77, 1985, str. 185–275, br. 29)

13 Usp. Consiglio presbiterale di Lion, 6. listopada 1986, u: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II.*, IX/2, 1986, str. 925–226.

14 Usp. Ivan Pavao II, *Pastores dabo vobis*, br. 66.

15 D. Milella, »Discrezione«, u: E. Ancilli (ur.), *Dizionario Enciclopedico di Spiritualità*, Città Nuova, Roma, 19952, str. 814.

16 Sveta Terezija Avilska vrlo zorno opisuje tu odliku duhovnoga pratio-cu kad govori o p. Juanu de Pradanosu: »Ovaj otac počeo me je voditi k većoj savršenosti. Govorio mi je kako se, da bi se posve

Neki crkveni dokumenti¹⁷ ističu da primjerena priprema duhovnoga pratioca zahtijeva prije svega osobno iskustvo duhovnoga praćenja, kako »pasivno« (kad je duhovno praćen) tako i »aktivno« (kad duhovno prati). Osobno duhovno iskustvo pratioca je osnovni uvjet za kasnije primjereno i korisno pružanje duhovnoga praćenja i omogućuje duhovno razlučivanje. Za sazrijevanje sposobnosti razlučivanja potreban je, uz »pasivno« i »aktivno« iskustvo duhovnoga praćenja, i primjeren studij te pažljivo promišljanje vlastitoga iskustva i iskustva drugih.¹⁸ Vlastito iskustvo duhovnoga pratioca je privilegirani izvor formacije, jer se najprimjerenije uči i usavršava upravo preko refleksije iskustava. I duhovni se pratilac mora »odgajati preko«, tj. preko refleksije iskustva, kao što kardinal C. M. Martini opisuje Božji odgoj, tj. način na koji Bog odgaja svoj narod.¹⁹ U tome mu može biti od velike pomoći upravo supervizija, koja mu omogućava promišljanje svoga »aktivnoga« iskustva u davanju duhovnoga praćenja.²⁰

Duhovni pratilac mora nastojati neprestano biti sjedinjen s Isusom Kristom tako da podčini sav svoj život vodstvu Duha Svetoga u savjesnom i dobrohotnom ispunjavanju Božje volje u vlastitome životnom zvanju i pripadnosti Crkvi s punim povjerenjem.²¹ Osobni odnos s Kristom i intenzivni molitveni život²² su *conditio*

ugodilo Bogu, ne smije propustiti učiniti ništa, a i s puno pažnje i blagosti, zato što moja duša ne bijaše još nimalo jaka, već jako osjetljiva...« Terezija Avilska, *Moj život*, prijevod Rudolf Kožljan, Kršćanska sadašnjost i Hrvatski karmelićani i karmelićanke, Zagreb, 1991, pogl. 24/5, str. 133–134.

17 Kongregacija za katolički odgoj, *Direttive sulla formazione dei seminaristi circa i problemi relativi al matrimonio e alla famiglia*, 19. ožujka 1995, u: *EV* 14/2100–2165, br. 32, naglašava: »Kao budući ispovjednici i duhovni voditelji seminaristi moraju biti formirani na taj način, kako bi bolje otkrili ljepotu i značenje sakramenta pokore i duhovnoga vodstva, te da ih najprije sami za sebe ustrajno i redovito upotrebljavaju.« Kongregacija za katolički odgoj, *Direttive sulla preparazione degli educatori nei seminari*, 4. studenoga 1993, u: *EV* 13/3151–3284, br. 61, također ističe: »Formacije duhovnih voditelja za obavljanje njihovih mnogobrojnih zadataka, prije svega za njegovanje i formaciju savjesti seminarista, moraju imati temelj na ozbiljnome studiju i na opširno vođenoj praksi, koja mora biti permanentna ako želi dobre rezultate.«

18 Usp. također M. Costa, *Direzione spirituale e discernimento*, Ed. ADP, Roma, 19963, str. 99.

19 Usp. C. M. Martini, *Dio educa il suo popolo. Programa pastorale diocesano per il bienio 1987–89*, Bologna, 1984, str. 89–92. Izrazom »odgajati preko« želi se prije svega naglasiti velika važnost iskustva u svakoj formaciji.

20 Usp. W. A. Barryja i W. J. Connollyja, *The Practice of Spiritual Direction*, San Francisco, 1981, str. 175–191.

21 Kongregacija za katolički odgoj, *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale*, 11. travnja 1974, u: *EV* 5/190–426, br. 75, navodi: »Temeljni odnos s Gospodinom, čuvan na izvorima molitve Crkve koja je po primjerenim vježbama postala osobna, najvažniji je duhovniku kako bi mogao dobro ostvarivati duhovno vođenje. Bez odnosa s Bogom, ispunjenoga zdravoga života, duhovnik ne može učinkovito pomagati vjernicima.« A Ivan Pavao II, govoreći o duhovnosti posvećenih osoba, navodi: »Kad (posvećena osoba) živi u poniznom slušanju Riječi, koju Crkva čuva i tumači, pokazuje u Kristu kojega nadasve ljubi i u tajni Presvetoga Trojstva, cilj duboke čežnje ljudskoga srca i luku svakoga putovanja vjere iskreno otvorenoga za nadnaravno.« (Ivan Pavao II, *Vita consecrata*, 25. ožujka 1996, u: *AAS* 88, 1996, str. 337–486, br. 103); Ivan Pavao II, *Discorso al capitolo generale del carmelitani scalzi*, 4. svibnja 1985, u: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, VII/1 (1985), str. 1185: »Ta (Božja) mudrost koja nije neophodno povezana sa sakramentom reda ili s posebnim teološkim studijem, nego se u biti temelji na ostvarivanju ljubavi, dozvoljava provoditi stvarno duhovno vodstvo u svakome redovniku ili redovnici koji ozbiljno nastoje težiti k svetosti, kao što vidimo kod sv. Terezije od djeteta Isusa.«

sine qua non za uspješno ostvarivanje duhovnoga praćenja, a posebno duhovnoga razlučivanja.

Duhovnom pratioču potrebni su naravni i nadnaravni darovi za njegovu poslanje. No to nije dovoljno; mora ih teorijski i praktično razvijati i njegovati. Crkveni dokumenti izrazito ističu važnost znanja i dobrog ponašanja. Temeljita priprema duhovnih pratilaca trebala bi uključivati teološku formaciju (biblijsku teologiju, dogmatiku, moralku, pastoralnu i duhovnu teologiju)²³ i poznavanje humanističkih znanosti (prije svega psihologije i pedagogije).²⁴

Na kraju navedimo još sv. Tereziju Avilsku,²⁵ koja je često u svojim spisima opisivala i ulogu duhovnoga pratioca u duhovnome životu posvećene žene, a posebno kakve bi odlike duhovni pratilac morao imati da bi što bolje obavio svoje poslanje. Između ostaloga kaže: »Prema tome jako je važno da učitelj bude razuman — hoću reći razborita uma — i da ima iskustva. Ako je uz to učen, vrlo je velika stvar. Ali ako se ne mogu naći ove tri stvari skupa, prve dvije su važnije; jer kada osjete potrebu, mogu se potražiti obrazovani da se s njima sastanu. Kažem da u počecima, ako se ne predaju molitvi, malo koristi učenost.«²⁶ Zacijelo, početnicima učeni voditelji ne koriste puno ako i sami nisu predani unutarnjoj molitvi.

22 O izgradnji duhovne osobe u svijetu molitve govore sljedeći dokumenti: Pontificio consiglio per i laici, *I sacerdoti nelle associazioni di fedeli*, 4. kolovoza 1981, u: *EV* 7/1282–1387, br. 7. 4: »Duhovni asistent se uči (...) umijeću duhovnoga vođenja, 'umjetnost umjetnosti' (Ivan Pavao II.) toliko koliko se trudi za svetost života da bi proniknuo u trojedinoga Boga i da bi živio po Svetome pismu. Mora biti čovjek molitve; molitva je naime prvi uvjet obraćenja, osobnoga odnosa, duhovnoga rasta i svetosti«; Kongregacija za ustanove posvećenoga života i udruženja apostolskoga života, *Dimensione contemplativa della vita religiosa*, br. 20: »Zrelo iskustvo odnosa s Bogom i molitve...«

23 Razmišljanja o katoličkome odgoju sadrže sljedeći dokumenti: Kongregacija za katolički odgoj, *La formazione teologica dei futuri sacerdoti*, 22. veljače 1976, u: *EV* 5/1766–1950, br. 100: »Moralna teologija mora biti tijesno povezana s biblijskom teologijom i dogmatikom, isto tako treba uzimati u obzir pastoralne zadatke koje će budući duhovnici morati ispuniti u duhovnome vođenju i u službi sakramenta pomirenja«; Kongregacija za katolički odgoj, *Lettera circolare su alcuni aspetti più urgenti della formazione spiritualen el seminario*, 6. siječnja 1980, u: *EV* 7/45–90, br. Ic; II. 1. d. f., naglašava važnost poznavanja provjerenih duhovnih učitelja i povijesti kršćanske duhovnosti.

24 Ulogu psiholoških i pedagoških znanosti donose sljedeći dokumenti: Kongregacija za katolički odgoj, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 6. siječanj 1970, u: *AAS* 62, 1970, str. 321–384, br. 94: »Za (...) cjelovitije poznavanje ljudi i stvari puno mogu pripomoći psihološke i pedagoške znanosti...« A Ivan Pavao II u već spomenutom djelu *Pastores dabo vobis*, br. 40, donosi: »Potrebno je ponovno otkriti bogatu baštinu onoga što se u suvremenom rječniku naziva 'osobna duhovna praćenja' koja je uvijek donosila toliko dragocjenih plodova u životu Crkve; ono se u određenim slučajevima i pod jasnim uvjetima može potpomagati, ali ne i zamijeniti, oblicima psihološke pomoći i analizama.« U istome djelu (*Pastores dabo vobis*, br. 52) u vezi s »ljudskim znanostima« navodi: »Za dublje shvaćanje čovjeka, pojava i razvoja ljudskoga društva, sa svrhom vršenja što je moguće više 'utjelovljenoga služenja' (*ministerium incarnatum*), od velike vrijednosti mogu biti tzv. 'znanosti o čovjeku', npr. sociologija, psihologija, pedagogija, ekonomske i političke znanosti...« Korisne su za bolje razumijevanje čovjeka i društvenih pojava te u velikoj mjeri pomažu u obavljanju pastoralne službe.

25 Ivan Pavao II ističe sv. Tereziju Avilsku za uzor duhovnim pratiočima. Vidi: *Discorso al capitolo generale dei carmelitani scalzi*, 4. svibnja 1985, u: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II.*, VII/1, 1985, str. 1185–1186.

26 Terezija Avilska, *Moj život*, pogl. 13/16, str. 74.

3. Predstavljanje istraživanja

Sudionice istraživanja bile su posvećene žene u Sloveniji koje trenutačno imaju duhovnoga pratioca/pratilju. Kako bi poglavarice zbog svoga poslanja trebale znati koja sestra ima ili nema duhovnoga pratioca/pratilju, anketu smo poslali elektroničkom ili običnom poštom provincijalnoj poglavarici redovničke zajednice ili zajednice drugoga oblika posvećenoga života s kojom smo se unaprijed dogovorili i koja je pristala na suradnju.²⁷ Dogovorili smo se da anketu proslijede poglavaricama svojih zajednica, a one dalje samo onoj posvećenoj ženi koja trenutno ima duhovnoga pratioca/pratilju. Kad je posvećena žena ispuni, sama je pošalje na našu adresu. Tako smo osigurali anonimnost ankete. Do kraja mjeseca travnja 2007. primili smo 80 ispunjenih anketa.

Anketu je primilo 10 ženskih redovničkih zajednica (stanje 31. 12. 2006).²⁸ U njima je bilo 536 redovnica. Dvije zajednice nisu dale nikakav odgovor. U njima je 151 redovnica. Tako je anketa obuhvatila 385 redovnica. Odluku o tome kojoj bi redovnici trebalo dati da ispuni anketu donijele su poglavarice jer su znale koje redovnice imaju duhovnoga pratioca.

U anketu smo pokušali uključiti i posvećene žene u svjetovnim ustanovama posvećenoga života kojih ima 6, a u njima 45 posvećenih žena. Odgovorile su tri ustanove (u kojima je približno 30 žena). Jedna čak stopostotno. Ukupno je bilo 8 odgovora.

Od 80 posvećenih žena koje su ispunile anketu njih 57 ima vječne zavjete (71,3%), s privremenim zavjetima ih je 15 (18,8%), novakinje su 3 (3,8%) a kandidatkinje/postulantice 4 (5%). Samo jedna anketirana nije odgovorila na to pitanje. Tako je od svih anketiranih 71,3% u trajnom odgoju, 27,6% u početnom (kandidatkinje/postulantice još ne pripadaju neposredno zajednici ili odgovarajućoj ustanovi, ali su ipak uključene u neke vrste početnoga odgoja).

Na dan 31. 12. 2006. u Sloveniji je bilo ukupno posvećenih žena: 606 sestara s vječnim zavjetima, 29 s privremenim zavjetima, 6 novakinja i 16 kandidatkinja/postulantica. Njihova prosječna starost je 61,7 godina. Prosječna starost posvećenih žena koje su odgovorile na anketu je 39 godina.

S obzirom na naše poznavanje stanja možemo reći da je anketa sigurno obuhvatila više od polovice svih posvećenih žena koje imaju duhovnu pratnju. Naime u zajednicama koje su odgovorile priličan je broj starijih žena koje nikada nisu imale duhovnu pratnju jer u vrijeme njihova početnoga odgoja to nije bilo uobičajeno, kako su između ostaloga napisale i neke od anketiranih.

51,3% posvećenih žena koje su odgovorile na anketu ima visoku naobrazbu (od toga ih je s doktoratom 1,3 %, s magisterijem 6,3%), zatim sa završenom višom

27 Sedam od osamnaest provincijalnih poglavarica nam je već u telefonskome razgovoru dalo do znanja (do četiri nismo mogli ni doći) da ne žele sudjelovati u anketi/istraživanju jer nemaju duhovnoga vođenja u pravome smislu ili im se sudjelovanje ne čini korisno. U svim je tim družbama, po statistici od 31. 12. 2006, 76 redovnica. Od tih redovničkih sestara, skoro redovito, duhovno praćenje ima 13 sestara jer pripadaju ustanovi u kojoj je po konstituciji svaka sestra duhovno praćena.

28 Podatke o broju posvećenih žena u Sloveniji dobili smo na KORUS-u (Konferenca redovnih ustanov Slovenije), dana 27. 3. 2007.

školom ih je 6,3 %, a sa završenom srednjom školom 25% (gimnazijom ili srednjom stručnom spremom).

Svakako je uzorak dovoljno velik, i do neke mjere statistički značajan, da omogućuje procjenu stanja duhovnoga praćenja posvećenih žena, posebno onih u početnome odgoju, jer je njih odgovorilo gotovo polovica. Anketa je sadržavala 37 pitanja koja su kvalitativnoga i kvantitativnoga karaktera. Svako kvantitativno pitanje uključivalo je odgovor »ostalo« i mogućnost da anketirane osobe slobodno dopišu ono što možda nismo ponudili.

4. Analiza ankete: osobine pratilaca posvećenih žena

Analizom ankete pokušat ćemo prikazati osobine duhovnih pratilaca posvećenih žena kako ih vide ispitanice. Poblizje ćemo razmotriti: status i spol, starost, obrazovanje i kvalitete izabranih duhovnih pratilaca.

4.1. Duhovni pratilac: status i spol

Status i spol duhovnoga pratioca posvećenih žena otkrivaju nam odgovori na pitanje br. 1 (tablica 1): »Tko je vaš duhovni pratilac?«²⁹ Ispitanice su mogle zaokružiti odgovarajući odgovor.

Tablica 1

Table 1

Pitanje br. 1: »Tko je vaš duhovni pratilac?«			
	Ponudeni odgovor	broj	%
1	redovnik svećenik	34	42,5
2	svećenik	20	25
3	stalni ispovjednik	12	15
4	vlastita poglavarica	10	12,5
5	posvećena žena iz iste redovničke zajednice ili oblika posvećenoga života	2	2,5
6	posvećena žena iz iste zajednice odnosno kuće	2	2,5
	Ukupno	80	100

Vidimo da čak 82,5 % anketiranih posvećenih žena ima za pratiocce muškarce. Među njima se posebno ističu redovnici — svećenici koji predstavljaju više od 50% svih muških pratilaca. Svakako je vrlo mali broj onih ispitanica koje prate posvećene žene (svega 17,5%).

29 Riječi i rečenice pod navodnicima su uzete iz *Ankete — duhovno praćenje posvećenih žena 2007.* (sastavio Ivan Platovnjak).

Za bolje razumijevanje neophodno se osvrnuti na povijest duhovnoga praćenja posvećenih žena. Do Drugoga vatikanskog koncila duhovno praćenje bilo je povezano samo s redovitom ispovijedi. Posvećene žene su se mogle ispovijedati samo kod ispovjednika koji su bili za to određeni. Tek se u sedamdesetim godinama prošloga stoljeća duhovno praćenje polako počelo odvajati od ispovijedi. U isto vrijeme počele su se pripremati žene za duhovno praćenje, iako vrlo rijetko. Posvećene žene u redovničkim zajednicama imale su uobičajeno (i još uvijek imaju) redoviti razgovor sa svojom poglavaricom, što je ovisno o njihovu internom pravilu (u nekim ustanovama imaju razgovor svaki mjesec, a u nekima je poglavarica ujedno i njihova duhovna pratilja).

Utjecaj te tradicije vidljiv je još uvijek. Tako i danas dosta posvećenih žena želi imati ujedno i duhovni razgovor i ispovijed (čak ih 15% ima redovitoga ispovjednika za svojega duhovnog pratioca). To da među izabranim pratiocima izrazito prevladavaju redovnici — svećenici, vjerojatno je utjecaj tradicionalnoga povezivanja među redovima. Redovnici — svećenici su isto tako po načinu života, potrebama, osjećajnosti, karizmi sigurno bliži posvećenim ženama od »neredovničkih« duhovnih pratilaca. Međusobno se bolje poznaju jer zajedno s redovnicima imaju različite susrete i tečajeve/seminare. To je sigurno jedan od važnih razloga zašto ih izabiru za pratnju. Potvrđuje to i podatak da je najčešći razlog odabira pratioca upravo njihovo unutarnje osjećanje: »jer sam osjetila da ću uz njega i sama osobno i duhovno sazrijevati« i »jer sam čula da je dobar duhovni pratilac« (vidi tablicu 5). Mnogi redovnici — svećenici su za tu duhovnu pomoć osposobljeni, i to je u najmanju ruku jedno od njihovih poslanja (čak 36, 3% anketiranih žena ima duhovnoga pratioca iz Družbe Isusove). Mnoge redovnice također preko duhovnih vježbi (posebno onih individualno vođenih) predosjete tko bi ih mogao pratiti na njihovome duhovnom putu. Uobičajeno duhovne vježbe vode redovnici — svećenici.

4.2. Životna dob duhovnoga pratioca

Tablica 2

Table 2

	Pitanje br. 2 »Koliko je star/a vaš/a duhovni pratilac/pratilja?«		
	Ponudeni odgovor:	broj	%
1	od 46 do 55 godina	32	40,5
2	od 56 do 65 godina	20	25,3
3	više od 66 godina	14	17,7
4	od 36 do 45 godina	13	16,5
5	od 26 do 35 godina	0	0
6	do 25 godina	0	0
	Ukupno	79	100

Na pitanje br. 2 (vidi tablicu. 2): »Koliko je star/a vaš/a duhovni/a pratilac/pratilja?« 40% anketiranih odgovorilo je da imaju duhovnoga pratioca u dobi između 46 i 55 godina; 25, 3% u dobi od 56 do 65 godina. Dakle čak 83,5% anketiranih žena ima za duhovnoga pratioca osobu stariju od 45 godina. Samo 16,5% anketiranih ima pratioca mlađega od 45 godina, ali nijednoga mlađega od 36 godina. Iz toga možemo jasno vidjeti da ispitanice žele imati zrelije pratioce koji su u primjerenj dobi.

Mogli bismo se lako upitati izabiru li starije pratioce zato jer mladih nema. Mladi redovnici — svećenici sigurno postoje. Dijecezanski svećenici prigodom zaređenja imaju najmanje 24 godine. I redovnici — svećenici zareduju se približno u toj istoj životnoj dobi, obično ispod 35 godina. Nije dakle razlog samo u tome. Sigurno je u pozadini svijest da stariji pratilac ima veće iskustvo, više mudrosti i zdrave ljudske i duhovne širine. Nije dovoljno samo to da pratilac ima potrebno teorijsko znanje o praćenju (koje može lako i brzo postići); potrebno je također njegovo iskustvo stečeno preko vlastitoga praćenja i iskustvo iz praćenja drugih. Za to je obično potrebno više godina svjesnoga i odgovornoga rada.

4.3. *Izobrazba duhovnoga pratioca*

Podatke o obrazovanju duhovnih pratilaca posvećenih žena pružaju nam odgovori na pitanje br. 3 (vidi tablicu 3): »Kakvo formalno/stručno obrazovanje ima vaš/a duhovni pratilac/pratilja?«

Tablica 3

Table 3

Pitanje br. 3: »Kakvo formalno/stručno obrazovanje ima vaš/a duhovni pratilac/pratilja?«			
	Ponudeni odgovor:	broj	%
1	doktorat iz teologije ili druge grane znanosti	37	46,3
2	teološki fakultet	15	18,8
3	magisterij iz teologije ili druge grane znanosti	15	18,8
4	srednju školu (gimnazija, stručna škola)	8	11,3
5	drugi fakultet	4	5
	Ukupno	80	100

Puno nam govori podatak da skoro polovica anketiranih (46,3%) ima pratioca s doktoratom iz teologije ili kojega drugog područja; 18,8% pratilaca ima magisterij iz teologije ili drugoga područja i jednak postotak njih steklo je fakultetsko teološko obrazovanje; 5% ima završen kakav drugi fakultet, a 11,3% ih je sa srednjoškolskim/gimnazijskim obrazovanjem. Nijedna žena nije izabrala pratioca sa završenom osnovnom školom. Potonje je razumljivo, jer čak 82,5% anketiranih posvećenih žena ima za muške pratioce redovnike, dijecezanske svećenike i stalne

ispovjednike (vidi tablicu 1) koji moraju imati najmanje teološko obrazovanje. Osnovnoškolsko obrazovanje teorijski bi mogla imati kakva posvećena žena (17,5% anketiranih ima za svoju pratilju posvećenu ženu). Međutim, naobrazba anketiranih je vrlo visoka.

Iz podataka se može vidjeti da su posvećene žene prilikom izbora pratilaca pazile i na njihovo obrazovanje, te da je za njih ono jedan od jamaca dobrog duhovnog praćenja. Obrazovanje sigurno pruža veću širinu i mogućnost prihvaćanja različitosti svakoga koga se prati na njegovu putu s Kristom, a također i bolje poznavanje zakonitosti psihičkoga i duhovnoga života. A da tako puno anketiranih ima pratioca s doktoratom, razlog je vjerojatno i u tome što mnoge posvećene žene imaju istoga pratioca.

4.4. *Temeljne osobine duhovnih pratilaca*

Cjelovitiji pogled na to na koje su osobine i u užem smislu ispitanice posebno obratile pozornost kod izbora duhovnoga pratioca otkriva nam analiza pitanja br. 4 (tablica 4): »Na što ste posebno pazile pri izboru duhovnoga/ne pratioca/pratiteljice?« Između 18 osobina mogle su izabrati četiri i svrstati od 1 (najvažnije) do 4.

Tablica 4

Table 4

	Pitanje br. 4: »Na što ste posebno pazile pri izboru duhovnoga/ne pratioca/pratiteljice?«	1		2		3		4	
		broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
1	osjećaj prihvaćenosti pri susretima s njim/njom prije praćenja	7	8,8	4	5,3	7	9,9	3	4,9
2	potpuna posvećenost čovjeku koji je pred njim/njom	5	6,3	9	12,0	3	4,2	5	8,2
3	njegov/njezin trud za osobni duhovni rast	9	11,3	4	5,3	3	4,2	2	3,3
4	njegova/njezina ljudska i duhovna prisnost	5	6,3	10	13,3	7	9,9	9	14,8
5	njegova/njezina ljudska i duhovna zrelost	11	13,8	8	10,7	12	16,9	4	6,6
6	njegov/njezin redoviti osobni molitveni i sakramentalni život	1	1,3	5	6,7	2	2,8	2	3,3
7	njegovo/njezino vlastito duhovno praćenje							2	3,3

8	njegova/njezina stručna osposobljenost za duhovno praćenje			4	5,3	5	7,0	1	1,6
9	njegovo/njezino znanje iz psihologije			1	1,3	1	1,4		
10	njegova/njezina duhovna iskustva	2	2,5	5	6,7	4	5,6	4	6,6
11	njegova/njezina prožetost Bogom	28	35	6	8,0	11	14,1	4	6,6
12	njegova/njezina jasnoća i stabilnost	2	2,5	3	4,0	4	5,6	9	14,8
13	njegov/njezin dar za praćenje			3	4,0	2	2,8	3	4,9
14	njegov/njezin dar za razlučivanje			9	12,0	4	5,6	4	6,6
15	njegova/njezina odlučnost i sposobnost vođenja					2	2,8	1	1,6
16	njegova/njezina blagost i strpljivost			3	4,0	5	7,0	3	4,9
17	njegova/njezina dob							4	6,6
18	njegova/njezina uključenost u superviziju			1	1,3				
19	ostalo	2	2,5					1	1,6
	Ukupno	80	100	75	100	71	100	61	100

Kao što možemo vidjeti, najvažnija je osobina kojoj posvećene žene posvećuju pozornost pratiočeva »prožetost Bogom«, potom njegova »ljudska i duhovna zrelost i istinoljubivost«. Na trećemu su mjestu »osjećaj prihvaćenosti prigodom susreta s njime prije praćenja«, odnosno »potpuna posvećenost čovjeku koji je pred njim«. Na četvrtome su mjestu osobine, kvalitete: »trud za osobni duhovni rast«, »jasnoća i postojanost«, »dar za razlučivanje« i »duhovno iskustvo«.

Što je za njih najmanje važno? Posvećene žene su samo dva puta izabrale odliku »poznavanje psihologije« i jedanput »uključenost u superviziju«. Iz toga bismo mogli zaključiti da pri duhovnome praćenju posvećene žene ne pridaju velik značaj znanju iz psihologije. Međutim, kod anketnoga pitanja »Je li moguće lučiti psihološku od duhovne razine praćenja?« njih gotovo 70% misli da te dvije razine nije moguće posve odijeliti te da se međusobno prepliću. Iz toga možemo vidjeti da je za većinu posvećenih žena važno da njihov duhovni pratilac raspolaže makar osnovnim poznavanjem psihologije. Jedna od anketiranih zapisala je da je pri duhovnome praćenju značajna »pažnja da sve stvari ne strpamo u koš duhovnosti«.

Ako posvetimo pozornost i najrjeđim odgovorima, možemo vidjeti da su samo tri puta izabrale osobinu »odlučnost i sposobnost vođenja«.

Odluku »nadarenost za praćenje«, koja je druga strana »nadarenosti za vođenje«, izabrale su osam puta; osobinu »blagost i strpljivost«, koja je druga strana »odlučnosti« i također »sposobnosti vođenja« izabrale su jedanaest puta. Osamnaest puta izabrale su osobinu »jasnoća i postojanost«. S obzirom na izbor te osobine uočavamo kako posvećene žene žele uz sebe imati pratioca koji je jasan i postojan, prije svega prislan (trideset i jedan put su izabrale osobinu »ljudska i duhovna prisnost«). Pratilac dakle mora biti sposoban izraziti svoja stvarna raspoloženja, osjećanja te treba biti prirodan i prije svega čovječan. Osobinu da je pratilac »prožet Bogom« izabrale su čak četrdeset i devet puta. U sebi će nositi Božju blagost i strpljivost, ostati samo čovjek, a vodstvo će prepuštati samome Bogu.

Svakako moramo uzeti u obzir da su se između osamnaest osobina mogle odlučiti samo za četiri, zato su mnoge izabrale one osobine koje uključuju i druge. Tako su rjeđe zaokružile osobine kao što su »redoviti osobni molitveni i sakramentalni život«, »dar za praćenje«, »blagost i strpljivost« jer su one uključene u osobinu »prožetost Bogom« te osobinu »ljudska i duhovna zrelost«.

Ako s toga polazišta gledamo na njihov izbor odgovora, onda razumijemo zašto su zaista rijetko izabrale osobinu »redoviti osobni molitveni i sakramentalni život« (deset puta) i »duhovno iskustvo« (petnaest puta). Te su dvije važne osobine već uključene u one koje su najčešće izabrale. U tome kontekstu lako možemo razumjeti i rijetko izabranu »stručnu osposobljenost za duhovno praćenje«. Ta odlika je sadržana u osobinama koje su najčešće izabrale. Ujedno nam odgovor na pitanje br. 3 (tablica 3) govori da im je obrazovanje pratioca važan kriterij.

Da bismo dobili cjelovitiji pogled na što posvećene žene posebno obraćaju pozornost prigodom izbora svojega pratioca, možemo si pomoći i odgovorima na pitanje br. 5 (vidi tablicu 5). Imale su mogućnost izabrati do tri odgovora, tako da su ih označile od 1 (najvažniji) do 3. Na taj su način mogle pokazati razloge koji su ih vodili pri izboru duhovnoga pratioca.

Tablica 5

Table 5

	Pitanje br. 5: »Ako je vaš stalni duhovni pratilac svećenik, redovnik — svećenik, brat ili laik (muški), zašto ste izabrali njega?«	1		2		3	
		broj	%	broj	%	broj	%
1	jer je to uobičajeno	0	0	0	0	1	2,6
2	jer sam mogla posve slobodno izabirati	5	9,3	9	17,6	3	7,7
3	jer je bio među onima koje je preporučilo vodstvo	1	1,9	4	7,8	4	10,3

4	jer mi je bio određen od redovničkoga vodstva	0	0	0	0	0	0
5	jer sam ga poznavala otprije	2	3,7	5	9,8	3	7,7
6	jer sam čula da je dobar duhovni pratilac	9	16,7	3	5,9	5	12,8
7	jer sam osjetila da ću uz njega moći i sama sazrijevati osobno i duhovno	30	55,6	12	23,5	3	7,7
8	jer pozna našu redovničku organizaciju/oblik posvećenoga života i karizmu	1	1,9	2	3,9	9	23,1
9	jer ujedno želim imati i svetu ispovijed	2	3,7	13	25,5	9	23,1
10	jer se lakše otvorim i povjerim muškarcu nego ženi	1	1,9	2	3,9	1	2,6
11	ostalo	3	5,6	1	2,0	1	2,6
	Ukupno	54	100	51	100	39	100

Iz odgovora na pitanje br. 5 (tablica 5) možemo vidjeti da je prvi i najvažniji razlog pri izboru duhovnoga pratioca njihov unutarnji osjećaj sigurnosti da će uz njega najlakše i same osobno i duhovno sazrijevati. Na prvome je mjestu, dakle prije svega, osobna i duhovna kvaliteta duhovnoga pratioca. Tako se ti razlozi izbora prilično podudaraju s osobinama koje su najčešće izabirale pri odgovoru na pitanje br. 4 (tablica 4). Posebno dolazi do izražaja značenje njihove intuicije. Izabiru pratioca uz kojega se osjećaju stvarno prihvaćenima i slušanima. Zato su na trećemu mjestu među najvažnijim osobinama upravo »osjećaj prihvaćenosti pri susretima s njim/njom prije praćenja« i »potpuna posvećenost čovjeku koji je pred njim/njom« (tablica 4).

Važan razlog za izbor duhovnoga pratioca je i poznavanje redovničke ustanove i karizme (vidi tablicu 5), što potvrđuje da je za njih važna stručna osposobljenost duhovnoga pratioca, iako je na prvi pogled među izabranim osobinama pri začelju.

5. Zaključak

Na kraju analize anketnih odgovora možemo zaključiti da se, u pogledu osobina koje bi trebali imati duhovni pratioci, uglavnom vodilo računa o temeljnim smjernicama crkvenih dokumenata. Možemo reći kako anketa otkriva visoku kvalitetu pratilaca koje su izabrale anketirane posvećene žene. Tako je anketa s jedne strane pohvala tim pratiocima, a s druge strane pak smjernica na što bi trebali posebno obraćati pozornost pri svojoj neprestanoj izgradnji, što vrijedi i za one koji su odgovorni za pripremu novih pratilaca.

Podacima prikupljenima anketom obuhvaćeno je gotovo više od polovice svih posvećenih žena koje imaju duhovnu pratnju. Stoga oni imaju statističku vrijed-

nost s obzirom na činjenično stanje duhovnoga praćenja posvećenih žena u Sloveniji.

Na temelju tih podataka smijemo izvesti neke zaključke i smjernice vrijedne da se o njima vodi računa, kako u Sloveniji tako i drugdje, barem u Europi. Do sada još nije poznato takvo istraživanje s toga područja.

Analiza nam otvara i neke nove putokaze za razmišljanje i traženje. Vidjeli smo da među pratiocima posvećenih žena prevladavaju muški, znači redovnici — svećenici i dijecezanski svećenici. Osnovni je razlog zacijelo utjecaj tradicije i želja priličnoga broja posvećenih žena da s praćenjem ujedno imaju i ispovijed. Sigurno je da su pratioci sposobni za praćenje, jer osobine zbog kojih su ih izabrale upućuju na njihovu stvarnu kvalitetu: ljudsku, stručnu i duhovnu, iako se možemo pitati pruža li zaista posvećeni muški pratilac svojim duhovnim praćenjem posvećenoj ženi sve ono što joj može pružiti takva osobna duhovna pomoć. Istina je da s jedne strane »muški pratilac otvara druge vidike jer crpi iz drugačijega izvora iskustava«, kao što su napisale neke od anketiranih, ali s druge strane činjenica je, što su mnoge i naglasile, da muškarcu uvijek ostane strana ženska duša i duhovnost, te da se tako nehotice pogrešno tumači to o čemu razmišlja i što doživljava praćena žena. Mnoge se ne mogu do kraja otvoriti pred muškarcem, koji puta zbog sramežljivosti ili straha da neće biti dobro shvaćene.³⁰ Moramo priznati da muškarac ne može nikada tako dobro poznavati žensku narav kao same žene.³¹ Nikako pak ne smijemo previdjeti djelovanje milosti i to da je sam Bog glavni pratilac. Ne smijemo sasvim isključiti ni prisutnost fiziološko–psihološko–socijalno–duhovnih svjesnih i podsvesnih mehanizama i dinamike, koji su također prisutni i u duhovnome razgovoru i imaju veliki utjecaj na odvijanje duhovnoga praćenja i njegove plodove.

Ako obratimo pozornost na to kakve osobine prije svega traže posvećene žene u duhovnih pratilaca (»prožetost Bogom«, »ljudska i duhovna zrelost i prisnost«, »osjećaj prihvaćenosti pri susretima s njim/njom prije praćenja«, »potpuna posvećenost čovjeku koji je pred njim«), možemo reći da to nisu uglavnom muške već opće osobine, kako muške tako i ženske. Tipično muške osobine prije svega mogle bi biti sljedeće: »jasnoća i postojanost«, »dar za razlučivanje«, »odlučnost i sposobnost vođenja«, »stručna osposobljenost« i »znanje psihologije«. Međutim, sve one su tek na četvrtom, petom, šestom mjestu. Čak možemo reći da su osobine, posebno one koje su stavile na treće mjesto, izrazito ženske, jer je u njih u prvome planu materinstvo te uspostavljanje i potpuno čuvanje odnosa.

Svoju sposobnost da budu majke ostvaruju darom velike strpljivosti prilikom rasta novoga života te blagošću i ljubavlju s kojom ga prate³² (što su neke i istaknule kao važnu osobinu). Sposobnost žene da u svom tijelu začne, prihvati i nosi

30 O tim problemima jasno piše s. Rossetta Napolitano u svome članku: »Il mistero della donna nell'accompagnamento spirituale«, u: *RVS* 57, 2003, str. 376–377.

31 Bruno Giordani OFM, koji je specijaliziran na području psihologije i osobnoga savjetovanja i koji je pratio puno posvećenih žena, također priznaje da ne može posvema razumjeti žensku dušu. B. Giordani, *La donna nella vita religiosa*, Editrice Ancora Milano, Milano, 1994, str. 477–478. Osobitost ženskog vjerovanja dobro pokazuje E. Prijatelj, »Izziv teorij o psihološki dinamiki ženskoga vjerovanja«, u: *Bogoslovni vestnik* 68 (2008), br. 1, str. 117–121.

32 Usp. R. Napolitano, *Nav. dj.*, 366.

pokazuje se na razini odnosa kao sposobnost prihvaćanja i šticeñja. Po svojoj naravi žena je pozvana i osposobljena da bude prostor otvoren za čovjeka, otvoren za život.³³

Značajni su i odgovori na pitanje »Na što bi, po vašemu mišljenju, trebali posebno obratiti pozornost kako ne bi došlo do negativnih iskustava?« Svaka od anketiranih mogla je izraziti mišljenje svojim riječima. Na drugome mjestu ističu upravo važnost »diskrecije i pažnje, cjelovitosti svake osobe i njezina odnosa s Bogom«. I to je izrazito ženska osobina jer, kako naglašava Ivan Pavao II, žena »vidi čovjeka drugačije i možda bolje nego muškarac jer ga gleda srcem«. ³⁴ Isto tako žena može svojom prirodnom sposobnošću »biti prostor za« svjedočenje najvećega poslanja svakoga čovjeka — biti prebivalište Boga, dopustiti da nas Bog posve »prožme« i postane naša svojina. Tu njezinu sposobnost potvrđuje i B. Giordani i kaže da se upravo divi »spontanosti i snazi s kojom žena živi svoj odnos s Bogom«. ³⁵

Ne možemo mimoići činjenicu, kako upozorava M. T. Porcile Santiso, da te vrlo pozitivne prirodne sposobnosti mogu postati i zapreka, ograničenost, ako ih žena ne živi na ispravan način. Tako mogu lako postati vrlo posesivne, isključive i nestrpljive u odnosima, početi koristiti dvosmislene poruke te postati prepredene i licemjerne. ³⁶ Ako posvećena žena nailazi na takve ili nešto drugačije negativne osobine u onih između kojih bi mogla izabrati svoju duhovnu pratilju, razumljivo da će radije izabrati nekoga drugog, uz koga će se osjećati prihvaćenom takvom kakva jest. Svakako da opasnost iskrivljavanja, od kojega nije siguran nijedan pratilac, ne smije oskvrnuti sve ono pozitivno što Bog želi učiniti pomoću posvećene žene preko praćenja.

Analiza ankete zacijelo otkriva da bi bilo jako dobro i potrebno dosljednije ostvariti naputak crkvenih dokumenata te da bi se provincijalne poglavarice trebale pobrinuti za to da iz svojih zajednica/ustanova ili oblika posvećenoga života izaberu one žene u kojih primijete dar za praćenje, te da im omoguće za to stručno i praktično osposobljavanje. ³⁷ Što više posvećenih žena bude osposobljeno za osobnu duhovnu pomoć, to će biti veća mogućnost da im se same posvećene žene počnu obraćati. I što bude više pozitivnih iskustava kako je dragocjena pomoć posvećene žene za cjelovit osobni razvoj, posvećena žena kao pratilja bit će više tražena. Trebat će još jasnije ukazati kako je dobro i korisno ako su duhovno praćenje i ispovijed odvojeni, kao i na kvalitetu duhovnoga praćenja koje omogućuju upravo ženske osobine. ³⁸

33 Usp. M. T. Porcile Santiso, *La donna spazio di salvezza. Missione della donna nella Chiesa una prospettiva antropologica*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 1996, str. 213–237.

34 Ivan Pavao II, *La lettera alle donne*, 2. lipnja 1995, u: *L'Osservatore Romano* 85, 1995, br. 12.

35 B. Giordani, *Nav. dj.*, 4 78.

36 Usp. M. T. Porcile Santiso, *Nav. dj.*, 249–310.

37 Usp. Kongregacija za ustanove posvećenog života i udruženja apostolskoga života, *Elementi essenziali*, br. 47; Kongregacija za ustanove posvećenog života i zajednice apostolskog života, *Potissimum institutioni*, br. 71.

38 Često možemo naići na istraživanja, posebno na svjedočenja o plodovima koje donosi odnos između posvećene žene i muškoga duhovnog pratioca. Vidi B. Giordani, *Nav. dj.*, 341–380. Vrijednost

Zacijelo će u budućnosti biti potrebno još odgovornije paziti na to da i muškarci i žene koji osjećaju dar praćenja, a u njima to vide i drugi, imaju dovoljno mogućnosti da se mogu lakše dobro pripremiti — teorijski i praktički — za službu duhovnoga praćenja. Potrebu za tim vide mnoge anketirane žene. Zajednička priprema pomoći će im da još bolje razumiju dušu jedni drugih i da u sebi razviju kako materinsko tako i očinsko gledište, koje bi trebali imati i pratioci i pratilje, iako je jednima dano prirodnim putem, a drugi to moraju steći.³⁹ Pri tome im je velika pomoć redovita osobna supervizija i osobni trud za duboki osobni duhovni život i povezanost s Crkvom.

Characteristics of Spiritual Companions for Consecrated Women

An Analysis of Research on the Spiritual Companionship of Consecrated Women in Slovenia

Ivan Platovnjak*

Summary

In this paper the author analyses the results of a survey taken among eighty individuals on the subject of spiritual companionship for consecrated women. More than one-half of all consecrated women in Slovenia who receive spiritual companionship responded to the survey, which renders the results representative and deserving of our attention, both in Slovenia and elsewhere. The analysis has confirmed the hypothesis that, essentially, the guidelines laid down in ecclesial documents regarding the characteristics of a spiritual companion are being followed. In choosing a spiritual companion, consecrated women have given special consideration to characteristics such as God-pervadedness, psychological and spiritual maturity, credibility and directedness toward the totality of the individual. Results demonstrate the need for a better evaluation of spiritual companionship among consecrated women and a more responsible and thorough preparation for this vocation, both of the spiritual director — religious and of consecrated women spiritually accompanying other consecrated women.

Key words: spiritual companionship (direction), spiritual companionship of consecrated women, characteristics of a spiritual companion, companionship by the Mother Superior, consecrated woman, consecrated life, permanent confessor, spiritual companion

duhovnoga praćenja od strane (posvećenih) žena slabo je istražena i o tome je malo napisano. To zaključuje već gore spomenuta s. Rosseta Napolitano, koja u svome, već gore spomenutomu članku, pokušava prikazati važnost takvoga praćenja za cijelu Crkvu.

39 Usp. A. Louf, *Generati dallo spirito. L'accompagnamento spirituale oggi*, Edizioni Qiqajon, Magnano, 1994, 146–166.

* Doc. dr. sc. Ivan Platovnjak, Faculty of Theology, University of Ljubljana. Address: Teološka fakulteta, Poljanska 4, 1000 Ljubljana, Slovenia. E-mail: ivan.platovnjak@rkc.si